

Залізничні перевезення вважаються більш доступними, бо більш дешеві. Саме цей фактор зумовлює лідерство залізничного транспорту у перевезеннях. На сьогодні, реальної статистики щодо прибуттів залізничним транспортом немає. Зазвичай наводяться завищені показники, де місткість усіх місць ототожнюється безпосередньо з прибуттям. Також немає даних щодо коректного обліку частини місцевого населення у процесі приїзду-від'їзду до Кримського регіону. Ці факти, безпосередньо свідчать про те, що туристські потоки з країн СНД до Криму як регіону відпочинку у 1990-х роках зменшились. Про це свідчать і статистичні дані щодо кількості відпочиваючих.

Якщо простежити за динамікою показників рекреаційної активності у Кримському регіоні стосовно громадян СНД, то, з урахуванням даних, представлених Міністерством курортів та туризму Криму, маємо таку ситуативну картину. Заповненість здравниць в цілому склала 45%, а саме по регіонах: Алушта - 55%, Бахчисарайський район - 19%, Євпаторія - 20%, Керчь - 16 %, Ленінський район - 13 %, Саки - 19 %, Симферопольський район - 11 %, Судак - 14 %, Феодосія - 12 %, Черноморський край - 11%, Ялта- 16%.

Для туристів із західних та східно-європейських країн Крим - малопривабливе та важкодоступне місце. За радянських часів існували спеціальні туристичні маршрути для громадян соціалістичних країн. На сьогодні туристичні послуги надаються тільки виходячи з існуючих ринкових відносин. Тому, на жаль, кількість прибуттів іноземних туристів до Криму значно скоротилася, що є однією з актуальних проблем розвитку Кримського регіону як рекреаційної бази туризму.

Вагомим внеском у розвиток сучасного туризму регіону є кошти у розмірі 900 млн грн, які було виділено на розвиток із Державного бюджету України у 2011 р. Цих коштів, звичайно, не вистачить на вирішення таких соціально-економічних проблем як енергозберігання, водозапечення, транспортні розв'язки, але це вже багато на шляху до реструктуризації інфраструктури Кримського регіону як центру активного розвитку туризму.

Джерела та література:

1. Сисоєва С. І. Світова криза та її вплив на розвиток туристичних послуг в Україні / С. І. Сисоєва // Україна в системі світових економічних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Х. : МСУ, 2009. – С. 113-115.
2. Держкомстат України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Новости-mail.ru : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. - Режим доступу : <http://www.news.mail.ru/economics>.
4. Министерство курортов и туризма Крыма : [Электронный ресурс] : официальный сайт. – Режим доступу : http://www.tourism.crimea.ua/min_tur/

Туріяньська М.М., Артеменко В.О., Труніна І.М., Родіонова О.Ю. УДК 65.014 ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РИЗИКУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що власний капітал є важливим та невід'ємним елементом в структурі конкурентоспроможності підприємства та фінансової комбінації його пасивів, з погляду на вартість підприємства, його інвестиційну привабливість та перспективні значення зростання грошових потоків, особливої важливості набуває його позичковий капітал. Користування цим видом фінансових ресурсів на умовах зворотності при наявності певних законодавчо встановлених гарантій від позичальника визначає меншу ризикованість та наявність відносно гарантованих грошових потоків для інвестора. На інтуїтивному рівні це визначає меншу вартість за користування позичковими фінансовими ресурсами у порівнянні з власним капіталом. Зважаючи на те, що вартість позичкового фінансування в загальній конкурентоспроможності підприємства враховується при оцінці вартості підприємства (у якості складової коефіцієнта дисконтування), питання оцінки вартості позичкових ресурсів для підприємства стає актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ризиків господарської діяльності підприємств АПК присвячено праці В. Андрійчука [1], В. Гончарова [3], П. Саблука [2], В. Ткаченко [4]. У працях зазначених авторів отримали розвиток окремі положення відносно джерел виникнення та шляхів попередження різних за ситністю та походженням ризиків. Серед невирішених питань лишається дослідження джерел виникнення кредитного ризику переробних підприємств АПК, актуальність якого визначається потребою розвитку методичних основ оцінки та управління параметрами позичкового фінансування зазначених підприємств.

Метою статті є наведення результатів дослідження впливу ризику на конкурентоспроможність підприємств АПК.

Виклад основного матеріалу. Надання позики суб'єкту господарювання завжди пов'язане з ризиком невиконання ним своїх зобов'язань, тобто кредитним ризиком позичальника. Кредитний ризик (як і інші види ризику) є імовірнісним показником, що визначає ступінь можливості несплати суми позики повністю або частково та відсотків за користування нею у зазначений термін.

Будь який ризик, що пов'язаний з господарською діяльністю підприємства обумовлюється певними зовнішніми та внутрішніми факторами, які у свою чергу характеризуються як можливості та загрози. У цих

умовах, підприємство має діяти у такий спосіб, щоб мінімізувати негативний вплив на своє становище та отримати максимальні переваги від існуючих можливостей. Такого роду дії мають носити системний та комплексний характер, мати чітко виражені показники оцінки та певну спрямованість. Систематизована сукупність цих дій може бути визначена як управління кредитним ризиком підприємства, яке є складовою діяльності підприємства по залученню фінансових інвестицій, що обумовлюється тим, що позичкове фінансування є одним з її об'єктів. Управління кредитним ризиком може бути визначено як діяльність, яка спрямована на мінімізацію можливих негативних наслідків та максимізацію переваг, які може набуті підприємство в ході користування позичковими коштами. Виходячи з того, що ціна позичкових ресурсів є функцією від кредитного ризику, доходності та обсягів залучених коштів, управління кредитним ризиком полягає у пошуку оптимального співвідношення зазначених аргументів з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на господарську діяльність підприємства-позичальника.

Управління ризиком підприємства передбачає: визначення джерел виникнення ризику невиконання кредитних зобов'язань підприємством; вибір методики оцінки кредитного ризику; оцінку кредитного ризику підприємства за різними можливим параметрами залучення позичкових коштів; аналіз наявних альтернативних параметрів залучення позичкових коштів; розробку та реалізацію програми залучення позичкових коштів у відповідності до встановлених параметрів.

Відносно джерел виникнення кредитних ризиків переробних підприємств АПК, то їх можливо поділити на внутрішні та зовнішні. Серед зовнішніх можливо визначити природнокліматичні, політичні та економічні. Природнокліматичні ризики завдають значного впливу на основних постачальників переробних підприємств – аграрних виробників, що у свою чергу визначає непередбачуваний характер зміни обсягів пропозиції та цін на сировинному ринку. З цього, у свою чергу, випливає сезонний характер і циклічність певних видів переробки сільськогосподарської продукції, специфічні умови та ризики, які властиві транспортуванню, зберіганню та виробництву сировини та готової продукції переробних підприємств АПК. До політичних ризиків слід віднести можливі зміни у законодавстві, політичні рішення відносно розвитку зовнішньоекономічних зв'язків з іншими країнами та міжнародними організаціями (на прикл. СОТ), суттєві зміни у державній агропромисловій політиці. До економічних ризиків слід віднести зміни обсягу ВВП країни, кон'юнктури сировинних та товарних ринків, зниження платоспроможного попиту населення, ризики торговельного та платіжного балансів країни, і як наслідок – валютні ризики.

До внутрішніх джерел виникнення кредитного ризику переробних підприємств АПК слід віднести ризик прийняття хибних управлінських рішень (управлінський ризик) та діловий ризик.

Джерелами управлінського ризику можуть бути помилки у наступних напрямках:

1. Стратегічному менеджменті. Неадекватна оцінка та несвоєчасне реагування на зміни у зовнішньому економічному середовищі (природнокліматичні умови, державна політика, ринкова ситуація, дії конкурентів, технологічний розвиток галузі, зміни ринкової поведінки споживачів та ін.).

2. Виробничому менеджменті. У цьому випадку ризик визначається технологічною оснащеністю виробництва, політикою підприємства в галузі його модернізації та управління його окремими процесами.

3. Фінансовому менеджменті. Фінансовий ризик обумовлюється неефективним управлінням активами та пасивами підприємства його менеджментом, що проявляється у низькій прибутковості активів при порівняно високій вартості пасивів.

4. Маркетингу. Джерелом господарського ризику у цьому випадку можуть бути помилково обрана політика у галузі побудови каналів збуту та просування готової продукції, хибна сегментація споживчої бази та націленість на окремі групи споживачів.

5. Менеджменті персоналу. Кадрові ризики обумовлюються можливістю прийняття хибних рішень в напрямку оцінки оптимального кількісного та якісного складу персоналу, що у свою чергу є результатом помилкової політики у галузі підбору, підготовки та ротатії кадрів.

Діловий ризик підприємств АПК також має декілька складових:

1. Виробничий ризик. Обумовлюється природнокліматичними умовами, які можуть підвищити вартість та знизити обсяги доступної сировини, ускладнити умови виробництва, зберігання, транспортування та реалізації готової продукції. Слід також додати можливість виходу з ладу устаткування, його передчасного морального старіння. Можливий також брак продукції та виникнення певних фітосанітарних невідповідностей.

2. Майновий ризик. Цей різновид ризику ґрунтується на вірогідності загибелі або пошкодження майна підприємства які можуть настати у результаті стихійних лих або протиправних дій третіх осіб.

3. Ринковий (кон'юнктурний) ризик. Ця складова ділового ризику підприємств полягає у тому, що існує ймовірність несприятливого коливання цін на ресурси, що споживаються підприємством.

4. Ризик взаємодії з контрагентами. Цей різновид ризику виникає в наслідок можливості призупинення довготермінових партнерських відносин, недоброякісних дій з боку контрагентів, наявності ризику непостачання товарів у наслідок транспортних, погодних та інших проблем.

5. Екологічний ризик. У цьому випадку, небажані наслідки виникають у результаті настання кримінальної, адміністративної та цивільної відповідальності за недотримання законодавства у галузі охорони довкілля. Слід також звернути увагу на можливе зниження якості продукції підприємств та її відповідність встановленим нормам та стандартам.

Таким чином, основним з низки питань, що мають бути вирішені в напрямку оптимізації позичкового фінансування переробних підприємств АПК є питання розробки та обґрунтування науково-методичних основ управління кредитним ризиком, спрямованих на пошук оптимальних параметрів залучення

позычкового капіталу. Вирішення зазначеного питання потребує оцінки вартості довгострокових фінансових запозичень підприємств, здійснених шляхом емісії цінних паперів, основаної на урахуванні наявного та перспективного кредитного ризику підприємства, оцінки фінансових та банківських запозичень у одній фінансовій комбінації, впливу ефективної податкової ставки на вартість позычкового фінансування та визначення ринкової ціни боргу підприємства.

Висновок. У статті наведено результати дослідження впливу джерел ризику на конкурентоспроможність переробних підприємств АПК. Сформульовано напрямки оптимізації позычкового фінансування переробних підприємств АПК.

Джерела та література:

1. Андрійчук В. Г. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 25-31.
2. Саблук П. Т. Розробка аграрної (аграрно-продовольчої) доктрини України / П. Т. Саблук, В. В. Юрчишин // Агропромисловий комплекс України : стан, тенденції та перспективи розвитку : інформ.-аналіт. зб. – К. : ІАЕ УААН, 2002. – 635 с.
3. Гончаров В. Н. Теоретические основы формирования и развития инновационно-инвестиционной деятельности предприятий АПК / В. Н. Гончаров, А. К. Каменський // Науковий вісник Луганського нац. аграрного ун-ту. – 2009. – № 6. – С. 262-267.
4. Аграрная реформа в Украине : монография / В. Г. Ткаченко, В. И. Богачев, М. Н. Шевченко; под ред. В. Г. Ткаченко, В. И. Богачева. – Луганск : Книжковий світ, 2006. – 228 с.

Хаирова Э.А.

УДК 330.340.1

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В АР КРЫМ: ТЕНДЕНЦИИ И ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ

Постановка проблемы. На современном этапе развития мировой экономики в связи с усилением глобализации и активизацией процессов регионализации, повышение конкурентоспособности национальных экономических систем и регионов становится приоритетной задачей экономического развития. Главной характеристикой новой модели экономического роста является постоянное создание и использование инноваций во всех сферах хозяйствования. В соответствии с принятой стратегией развития регионов Украины до 2015 года, ее основной целью является создание условий для повышения конкурентоспособности регионов, обеспечения их устойчивого развития на современной технологической основе, высокой производительности производства и занятости населения. Повышение конкурентоспособности экономики является главной стратегической целью инновационной деятельности и зависит в свою очередь, от показателей объема, характера и сферы инновационной деятельности региона. Именно поэтому, целесообразно провести анализ качественных и количественных показателей инновационной деятельности, позволяющий оценить уровень развития инновационного потенциала АР Крым, а в дальнейшем, сформировать приоритетные направления государственной инновационной политики и пути ее реализации в регионе.

Проблемам управления региональным развитием, в частности вопросам формирования стратегии регионального развития, уделялось внимание в трудах отечественных ученых таких как: Авдеевой Т.Т., Бажала Ю.М., Данилишина Б.Н., Коваленко Е.Г., Манилича М.И., Фетисова Г.Г.

Целью статьи является анализ инновационного потенциала АР Крым, позволяющий оценить сложившуюся ситуацию, выявить основные тенденции, определить приоритетные направления развития, для формирования эффективной государственной инновационной политики региона.

Результаты исследования. Анализируя стратегию экономического развития региона, необходимо учитывать, что региональная система входит в состав целостной системы государственного управления, и поэтому, является правомерной в целях и задачах общегосударственного и регионального развития, а также оказывает прямое влияние на экономический уровень развития страны.

Важнейшим стратегическим направлением регионального развития в современных условиях должно стать инновационное развитие. М.Портер рассматривает инновационный потенциал и инновативность региональной экономики как важнейшее конкурентное преимущество. Успешное социально-экономическое развитие региона, проявляющееся в устойчивом экономическом росте, возможно посредством формирования эффективной инновационной стратегии. В свою очередь, разработка стратегии региональной инновационной политики, должна, прежде всего, соответствовать приоритетам социально-экономического развития региона в целом. Именно поэтому инновационная политика региона включает такие основные цели как: формирование долгосрочных конкурентных преимуществ; развитие инновационного потенциала; стимулирование инновационных процессов; создание благоприятного инвестиционного климата. Механизм реализации государственной инновационной политики должен быть, прежде всего, направлен на организацию системы государственной поддержки фундаментальных и поисковых исследований, содействовать поиску разнообразных форм и источников финансирования и непрямого стимулирования исследований, максимально стимулировать и оказывать поддержку инновационному предпринимательству различных форм собственности, а также содействовать эффективному взаимодействию отечественных и иностранных инвесторов, заинтересованных работать в экономике регионе.